

Mingain-urdina

Mingain urdina (MU) **kutsakorra ez den gaixotasun birikoa** da eta hainbat espeziatako hausnarkariei eragiten die. Mundu-mailan galera handiak ekartzen ditu ekonomian eta ekoizpenean. **Nahitaez jakinarazi beharreko gaixotasuna da, eta ez du eraginik gizakiengan.**

Gaixotasunaren larritasuna espezieen arabera da; **ardiek** izaten dituzte sintomarik larrienak: **koadro kliniko osoa** garatu ohi dute **eta, azkenean**, kutsatutako animalia gehienak **hil egiten dira**. Laborategiko diagnostikoa egin behar da.

Nagusiki Culicoides generoko eltxoen ziztadaren bidez transmititzen da. Eltxo horiek kutsatutako animaliak ziztatu eta horien odola hartzean kutsatzen dira, eta osasuntsu daudenei transmititzen diete gero.

Gaixotasuna **endemikoa** den esparruetako **prebentziorako**, animaliak monitorizatzeko programak behar dira, birusaren presentzia detektatzeko, zaintza aktiboko beste programa batzuekin konbinatuta. Gaur egun, **txertaketa da neurririk eraginkor eta praktikoena** gutxienekora murrizteko gaixotasunari lotutako galerak eta, azkenik, geldiarazteko kutsatutako animaliatik bektorerako zikloa.

Gaixotasuna desagerrarazteko programa arrakastatsu guztiek biosegurtasuneko arau zorrotzak barne hartu dituzte, gaixotasunarekiko sentikorrek diren animalien eta eltxoaren arteko kontaktua saiheste aldera: animalien lekualdatze mugatuak eta koarentenak bektorearen jarduera altueneko orduetan, ustiategietan intsektuak hiltzeko jarduketak eta garraiorako ibilgailuak garbitu eta desinfektatzekoak. **Kontrolaren ardatza da kutsatutako animalia guztiak hiltzea.**

Mingain urdina **kutsakorra ez den gaixotasun birikoa** da. **Etxeko hausnarkariei eta hausnarkari basatiei** eragiten die, batez ere ardiei. Intsektuen bidez transmititzen da, nagusiki eltxo-espezie jakin batzuen ziztadaren bidez.

Mingain urdina eragiten duen birusa Reoviridae familiakoa da (Orbivirus generoa); genero horretan 20 espezie ezagun daude. Mingain urdinaren birusaren espezieak (BTV) **29 serotipo ezagun dauzka.**

MUaren **ostalari ornodunen** artean, **etxeko hausnarkariak eta hausnarkari basatiak daude: ardiak, ahuntzak, behiak, bufaloak, oreinak, Afrikako antilope-espezie gehienak eta artiodaktilo batzuk (adibidez, gameluak).**

Gehien eragindako espeziea ardiak izan ohi dira, baina bariazio bat hauteman da ardien arrazaren arabera sentikortasunean; aitzitik, behi eta ahuntzengan, normalean, ez da hautematen gaixotasunarena sintoma klinikorik, baina eramaileak izan daitezke.

Bai, MUa nahitaez jakinarazi beharreko gaixotasuna da, OIE erakundearen nahiz Europar Batasunean.

MUak ez du arriskurik eragiten osasun publikoarentzat: ez da ZONOSI bat, eta, beraz, EZ du eraginik gizakiengan. Mingain urdinaren banaketa geografikoa zabala da intsektu bektorea bizi den eskualdeetan: Afrika, Asia, Australia, Europa, Ipar Amerika eta zenbait irla tropikal eta subtropikal. Birusa mantendu egiten da klimak eltxoak neguan bizirautea ahalbidetzen duen eskualdeetan.

Europar Batasunak 1, 2, 3, 4, 8 eta 16 serotipoei (S) aurre egin behar die.

Gaixotasunaren mundu-mailako egoerari buruzko informazio eguneratua eta zehatza eskuratu nahi baduzu, munduko informazio zoosanitarioari buruzko OIEren datu-baseko interfazea kontsultatu dezakezu (WAHID):

Culicoides generoko eltxoa da mingain urdinaren birusa animalien artean transmititzearen gakoa; intsektu hori gabe ezin da gaixotasuna transmititu. Eltxoak **animalia kutsatuak ziztatu eta horien odola hartzean kutsatzen dira**, eskuarki euri-aldietan, baina urte osoan zehar gerta daiteke.

La ez da gaixotasun kutsakorra, birus urdina **ez da transmititzen** animaliekin edo artilearekin **kontaktu zuzena** izateagatik, ezta esnea kontsumitzeagatik ere; izan ere, bai jariakinek bai kutsatutako animalien irazpenek karga biriko txikia dute.

Transmisioa zeharkakoa da, eta **kutsatutako *Culicoides* generoaren eltxoen (1.5 a 3 mm) ziztada bidezko birusaren inokulazioaren bidez gertatzen da batez ere; transmisio bide nagusia da**. Bektoreak mingain urdineko birusaren **transmisioaren gakoa dira animalien artean**. Gaur egun, Europar batasunak, bektorea C. Imicolan eta C. dewulfien dago.

Nahiz eta **gaixotasunarekiko harmena txikia izan inokulazioa ez den beste bide batzuetan**; izan ere, jariakinak eta irazpenak bezainbeste ehun ez dira infekzio-iturritzat hartzen, **badira gaixotasunari eusteko esanguratsuak ez diren salbuespenak:**

- **Zezen-hazia/ahariak:** birusaren transmisio sexuala gertatzen da (nahiz eta ez den oso adierazgarritzat jotzen), bai mendi naturalagatik, bai intseminazio artifizialagatik. Posible da transferentzia bidez transmititzea behi eta ardi sentikorretara.
- **Odola:** plazentez gairiko transmisioaren bidez, baina ez da garrantzitsua gaixotasuna mantentzeko.

Infektatutako behien papera garrantzitsua da birusa eskualde batean **mantentzeko**; izan ere, seinale klinikorik erakusten ez duen birus iturri bat dira, edo gutxi batzuk baino ez, eta, askotan, intsektu bektoreen ostalari gogokoena dira.

Espezie **ez-hausnarkariek** naturan gaixotasunean duten **eginkizuna ezezaguna** da.

Culicoides cornutus, a close relative of *C. imicola* Autor: Doktoridudu CC BY-SA 4.0

Kutsatutako ardiengan eta orein-espezie batzuegan koadro kliniko osoa ager daiteke. Hauek dira sintomak:

- sukarra
- hemorragiak eta ultzerazioa aho- eta sudur-ehunean
- gehiegizko listu-jariatzea, sudur-deskargarekin

- hasiera batean argia da eta gero mukopurulentoa bihurtzen da, eta lehortzean zarakarra sor dezake
- hiperemia eta kongestioa muturrean, ezpainetan, aurpegian, betazaletan eta belarrietan
- mingaina hiperemiko eta edematoso bihur daiteke; eta gero zianotiko, eta ahotik ateratzen da, mingain “urdira” eraginez (arraroa)
- hiperemia hedatzea apoko banda koronariora, herrentasuna eraginez, baita iztai, axila eta perineora ere; herrentasuna koronitisa edo
- pododermatitis eta miositisa direla
- disnea eta arnasestua
- ultzerazioa eta nekrosia ahoko mukosetan
- tortikolisa kasu larrietan
- beherako ugaria, gorakoa, pneumonia
- ahultasuna, depresioa, pisu galera (emaziaziora arte)heriotza 8-10 egunean edo susperraldi luzea ondorio hauekin: alopezia (ardiei artilearen hazkuntza “eten” ahal zaie, eta ilea partzialki edo erabat galdu dezakete), antzutasuna eta hazkundearen geratzea

Behiengan eta beste espezie batzuegan, serotipo jakin batzuen kasuan. Sintoma klinikoak agertzea edo ez agertzea andui birikoaren araberakoa izango da. Etxeko beste hausnarkari batzuek (ahuntzak, adibidez) ez dute sintoma klinikorik izaten, edo oso gutxi izaten dituzte.

Mingain urdinaren susmoak sintoma kliniko bereizgarrietan eta intsektu bektoreen prebalentzian oinarritu daitezke, bereziki gaixotasuna endemikoa den eremuetan, baina diagnostikoa laborategiko proben bidez egiaztatu behar da.

DIAGNOSTIKO DIFERENTZIALA. Laborategian **egiaztatu egin behar da beste gaixotasun batzuk baztertzeko**; hauek, adibidez:

- **sukar aftosoa**
- **ektima kutsakorra**
- **estomatitis besikularra**
- mingain urdin gaiztoa
- behien beherako birikoa
- behien infekziozko errinotrakeitisa
- parainfluenza-3 bidezko infekzioa
- ardi-baztanga
- fotosentsibilizazioa
- pneumonia
- poliartritis, txantxarra, abzesuak oinetan
- landare-intoxikazioa (fotosentsibilizazioa)
- hausnarkari txikien izurria
- zenurosia (Oestrus ovis-en infestazioa)oreinaren gaixotasun hemorragiko epizootikoa

LABORATEGIKO DIAGNOSTIKOA, birusaren isolamenduan eta haren identifikazioan oinarritzen da, odol- eta ehun-laginetatik abiatuta, bai eta txertorik hartu ez duten animalien antigorputzen detekzioan ere.

- Hauen **landa-laginak**:
 - Izaki bizidunak; odola heparinan
 - Hil berri diren animaliak; barea, gibela, hezur-muin gorria, bihotzeko odola, gongoil linfatikoak
 - Animalia jaioberri abortatuak eta sortzetik kutsatuak. Oritz aurreko seruma eta hil berri diren animalietarako zehaztutako laginak.

- Teknikak:
 1. Diagnostiko serolójikoa:
 - **ELISA** mingain urdinaren birusaren aurkako antigorputzak detektatzeko.
 - **Serotipifikazioa** seroneutralizazioaren bidez: birusaren serotipoen aurrean berresteko teknika serologikoa
 2. Agentea identifikatzea:
 - **agentea isolatzea** ardiak edo 10-12 eguneko oilo-arrautzen enbrioiak inokulatuta, edo zelula-kultiboa egitea
 - genoma birikoaren detekzioa-identifikazioa eta **RT-PCR** bidezko tipifikazioa.

Gaixotasuna **endemikoa** den eremuetan, beharrezkoa da:

- **Zaintza pasibo klinikoa:** albaitariak susmo klinikoak jakinaraztea.
- **Zaintza aktibo serologikoa eta biologikoa:** lekuko edo jagole diren animaliekin monitorizatzea eta horien laginak hartzea lekuko artaldeetan, eltxoaren jarduera-garaietan birusaren presentzia detektatzeko.
- **Zaintza entomologikoa:** intsektu bektoreen kokapena, banaketa eta prebalentzia identifikatzea eremu batean.
- **Txertaketa-programa: gaixotasuna kontrolatzeko neurri eraginkorragoa eta praktikoagoa, eta horrela, lotutako galerak ahalik eta gehien murriztea eta bektoreari infektatutako animalien zikloa etetea.**

Europa mailan, 5. paragrafoan aipatutako **serotipo desberdinak** agertu direnez, kontrol-neurri egokiak ezarri dira, honako hauek ekarri zituztenak:

- **Zaintza serologiko eta biologiko, kliniko eta entomologikoko programa** bat abian jartzea.
- Eremu mugatuetatik gaixotasuna izan dezaketen espezieetako **animalien mugimendua kontrolatzea**.
- Kaltetutako eremuan edo eremu hurbilean dauden **serotipoen aurkako txertaketa-programa:** neurri eraginkorragoa eta praktikoagoa gaixotasuna kontrolatzeko eta, horrela, lotutako galerak ahalik eta gehien murrizteko eta infektatutako animalien zikloa bektoreari eteteko.
- **Culicoides bektore-eltxoaren kontrola:** Arrakasta izan duten errotik erauzteko programa guztiek biosegurtasun-arau zorrotzak izan dituzte eltxoen populazioak kontrolatzeko eta desagerrarazteko. Kontuan izan behar da baldintza natural jakin batzuek eragin dezaketela garraioa, eta, beraz, arauetan puntu hauek jaso behar direla:
 - **Bektorea:** ustiattegietako aldizkako intsektuak kentzea (intsektuak eta kaparrak), eltxo-sareekin kontrol-neurriak hartzea, ugaltzeko putzuak kentzea eta intsektizida uxatzaileak erabiltzea.
 - **Beharrezkoak ez diren animalien mugimenduak murriztea**, ustiategitik kanpoko animalien sarrera ahalik eta txikiena izan dadin, eta, horrekin batera, bektorearena.
 - Animaliak eta haien mugimendu mugatuak eta berrogeialdiak **bektorearen jarduera handieneko orduetan, estalita egon behar dira** bektorearen jarduera handieneko orduetan (egunsentia eta ilunabarra).
 - **Ibilgailuak:** garraiorako ibilgailu guztiak nahitaez garbitu eta desinfektatu behar dira, ustiategira sartu aurretik, behar izanez gero.

[Información sobre la Lengua Azul-MAPA](#)

[Información sobre la Lengua Azul-Comisión Europea](#)

[Información sobre la Lengua Azul-OIE](#)

[RD 526/2014](#)

[RD 1228/2001](#)

[Directiva 2000/75](#)

[Orden APA/206/2020](#)

[Buscador legislación](#) - ELIKA